

АНГЕЛ АСЕНОВ

Страници от миналото на с.Губислав

От съществуващите 38 селища в днешната Свогенска община, с. Губислав има малко по-различна историческа съдба от другите. Най-напред е твърде спорно името на селището. Съществува популярна легенда, че името на селото идва от времето на похода на хан Крум за присъединяване на Сердика към българската държава през 809 г. Някой си военачалник на име Слав по време на похода се загубил из дебрите по поречието на р.Пробойница. Заселниците на тия места нарекли селището си на името на Крумовия военачалник. Историческата наука не разполага с категорични данни за мястото на пресичане на Балкана от Крум и към всичко това следва да се подхожда като към легенда/1/.

В първия списък на населените места в Княжество България името на с. Губислав липсва/2/. За пръв път Губислав се споменава в официален държавен документ при преброяване на населението през 1900 година и то като махала на с. Зимевица. Интересното е, че населението на махалата е 726 души, а на с.Зимевица-444 /3/. В следващите преброявания до 1934 г. с. Губислав отново се посочва като махала на с.Зимевица. В официалните държавни документи Губислав за първи път се споменава със статут на самостоятелно селище при оповестяване на резултатите от преброяването на населението през 1946 г. с население от 1094 жители /4/.

След Освобождението признаването на статут на самостоятелно селище или заличаването от списъка на населените места се извършва от държавния глава /княз, регенти, цар, президиум на Народното събрание, държавен съвет и президент/.

Може би с.Губислав е уникален случай на сдобиване със сатут на самостоятелно селище с акт на съдебната власт. В записките на местния летописец Паун Вучков от с. Зимевица пише, че ”Делото по тая поделба /между Зимевица и Губислав-б.м./ се гледаше във Врачанския областен съд- дело № 1440 от 1933 г. и се гледа на 30 юли 1939 г.със спогодителен протокол”/5/. Защо Врачанския съд е гледал това дело летописецът не пише. Твърде възможно е искането на населението от с. Губислав е да се присъедини към община Осиково /дн.Миланово/, която по това време е към Врачанска област. Възможно е въпросното дело да се съхранява във Врачанския окръжен архив.

Макар, че досега се проследиха перипетиите около административния статут на Губислав след Освобождението от турско иго, историческата наука разполага с интересен документ за Губислав като самостоятелно село с дата 21 юли 1550 г./6/. Известно е, че в Ориенталския отдел на Народната библиотека”Кирил и Методий” се намират около 900 000 страници с различни документи за историята ни в условията на Османската империя. От излезлите досега преводи и пуснати в научно обръщение документи, за Свогенския край се споменава инцидентно. Поне на мен са ми известни само два, преведени от османотурски на български, изцяло отнасящи се за селища в нашия край. Единият е за с. Губислав. Ето и текста на документа: ”Населението на с. Губислав, Софийско, се оплаква от своеволията на своя спахия. /Това е заглавие, дадено от преводача на документа /. Написано в регистъра за това, че населението на с. Губислав, спадащо към големия град София, призова пред шериятския съд Махмуд, син на /бащиното име пропуснато/, спахия на поменатото село, и срещу него се изказа тъй:”Поменатия спахия не взема в натура десятъка от произведенията ни, а взема пари;

по пет дни в годината силом ни кара да работим /негова работа/, кара ни с коли да му превозваме дърва; данъка ни испенче /поземлено личен данък за немюсюлманското население в Османската империя-б.м./ не събира съгласно закона, а в по-голям размер. Искане това да му бъде забранено.”

По-нататък в документа следват възраженията на спахията срещу оплакването на губиславчани и пълното им отричане. Документът завършва така:”При тези думи поменатия спахия биде предупреден /от съда/ занапред навреме да събира десятъка от земеделските произведения на населението, да не взема за испенче повече пари от определеното от закона, да не иска да му носят силом дърва, както и да не кара населението принудително да му работи”/7/.

Цитираният документ многократно е използван от учените историци, особено що се касае до дискриминацията на българите, експлоатацията, на която са подложени, своеволията на местните турски феодали и преди всичко за ролята на парите в условията на Османската империя /8/.

За местното краезнание значимото в документа е на първо място името на селото, неговата самостоятелност, принадлежността му в административно отношение към София, която през средата на XVI век е център на кааза. Не е без значение и обстоятелството, че местното население е използвало всички форми на съпротива срещу османската власт, включително и съдебна защита срещу своеволията на местния феодал.

При преброяването през 1992 г. са посочени 236 жители. Нека поне те знаят, че са потомци на многовековно селище с непримирим дух срещу своеволията на властта още преди 450 години.

Ангел Асенов,
Учител по история в гимназията в Своге

Бележки:

- 1.Из”Хроника” на Трифон Изповедник. /Христоматия по история на България, съставители П.Петров и В.Гюзелев, С.,1978 Г. т.1,Стр.97./ Виж също:История на България,С.,Т.II,1981 г.,стр.134.
- 2.Списък на населените места в Княжество България,1881 г.
- 3.Княжество България-Дирекция на статистиката.Движение на населението през 1904 г.Част 1 .Населени места .стр.77.Виж също :Царство България-Главна дирекция на статистиката.Списък на населените места в царство България от Освобождението /1879/ до 1910 г.Сравнително етнографски преглед,С., 1921 г.,стр.124.
- 4.Главно статистическо управление.Данни от преброяването на населението от 4.XII.1992 г.С., 1993 г.стр.195.
- 5.Вучков,Паун.Спомени от моя живот, непубликувани записки, стр.110.
- 6.Извори за историята на българското право, С.,1961 г., т.1, стр.205.Също и Христоматия по история на България, С.1964 г./ Съст. Ал.Бурмов и П.Петров/, стр.390.
- 7.Пак там.
- 8.Цветкова ,Б. Промени в положението на населението в Балканските земи /края наXVI до средата на XVIII век / Сп.Исторически преглед, 1972 г.кн.IV,стр.23.
- 9.Вж бележка №4.

Статията на г-н Асенов е публикувана във вестник „Искърски пролом”, гр.Своге, в рубриката „Краезнание”.Пренесена дословно, без съкращения.

26.06.2013г.

Виолета Дичева